

Frontkjempere ville kidnappe Terboven i 1945 for å hindre fortsatt krig

Nært samarbeide med tyske toppoffiserer for å velte «Festung Norwegen»

Sjelden har redaksjonen mottatt så mange henvendelser fra leserne som etter oppslaget i nr. 8/98 om «Festung Norwegen» og trusselen om en fortsettelseskrig i 1945.

En del av leserbrevene gir vi plass for i dette nummer, men først gjengir vi her den redigjøreise Leiv Storhaug i sin tid la frem om den storaksjon som ble utkjempet for å stanse Terbovens og det tyske sikkerhetspolitets innbitte forsøk på å gjøre Norge til en siste blodig skanse.

Leiv Storhaug skriver:

Den mest kritiske fase i Norges historie under annen verdenskrig inntrådte kanskje ikke i 1940, men i 1945 ved tyske planer om å legge Norden på vektskålen ved Tysklands sammenbrudd. Planene gikk ut på å opprette en bastion mellom øst og vest i Norge, hvor utrustning og forsyninger var i orden og hvor forsvarsmulighetene ble ansett for særdeles gode. Den tyske overkommandos hovedkvarter lå på Lillehammer - ikke bare på grunn av militære hensyn, men også for ikke å komme under innflytelse av den politiske atmosfæren som fortettet seg om Terboven og Quisling i Oslo. Terboven ønsket en overledelse for de omlag 400 000 tyske soldater i Norge, med koordinert militært og politisk førerskap. Han ville personlig sørge for å inspirere og oppflamme de tyske soldater ved å tre inn som nestkommanderende under general Böhme og bli kommissargeneral hos overkommandoen etter russisk mønster. Quislings plan gikk ut på at de tyske tropper skulle gå inn under hans fane og at han via Stockholm skulle komme fram til en avtaleløsning med de allierte.

I egenskap av stabssjef ved hovedkvarteret i Norge

underrettet general Herman Höltner generaloberst Jodl i Tyskland om at man var istand til å ta opp krig i Norge idet nødvendige forråd og forsyninger var tilstede. Terboven hadde da på forhånd den 15. mars 1945 forelagt for øverstkommanderende i Norge, general Böhme en desperat plan om at Hitler, Himmler, Bormann, Goebbels og andre ledende tyskere skulle ta opphold i Norge i tilfelle av et tysk militært sammenbrudd på kontinentet. Terboven ville så sette alt inn på å få tyskerne i Norge til å slåss til siste mann.

Quisling på sin side opptok konkurransen med Terboven og fremla i et møte med Terbovens kollega i Danmark, dr. Best den 20. april 1945 på Gimle i Oslo sine egne vidtgående planer. Quisling mente å kunne forebygge kamper i Norge og noenlunde raskt få i stand en kompromissløsning ved at han tok over ledelsen av de tyske tropper og fikk istand våpenstillstand med de allierte. Han mente at både Sverige og vestmaktene måtte ha den største interesse av å forebygge den fare som oppsto i at Sovjetunionen kunne trenge stadig lenger inn i Norge fra nord. Å holde Sovjet borte fra

Norge var Quislings siste tanke, på samme måte som det var hans første politiske tanke, ja selve utgangspunktet for hans politiske konsepsjon og virke - ifølge dr. Werner Bests referat fra møtet.

Nå var det mange innen NS som mente at Quislings plan den gang ikke var realistisk. Vi hadde i Oslo et Katastrofeutvalg som besto sin ildprøve under bombe-katastrofen i Filipstad. I en katastrofesituasjon kunne dette gi ordrer også til statlige organer som departementene. Utvalgets formann var daværende ordfører Fritz Jenssen og dets sekretær ingeniør Christian Preuthun. Som ordførerens sekretær sto jeg daglig i kontakt med ham og da han fikk kjennskap til de tyske planer om kamp i fjellfestningen Norge på et tidlig stadium ved lekkasje fra Abwehr, tok vi med sikte på å forebygge en slik kommende katastrofe saken opp i en engere krets av Nordmannaklubben, hvor jeg var sekretær. Kretsen besto av stabssjef i Arbeidstjenesten, general Bjerklund, sjef for Statspolitiet, oberst Søvik, Quislings personalsjef Arveschoug - foruten Preuthun og Storhaug.

Vi kom til at løsningen måtte bli at Quisling over radio gav erklæring om at han stillet seg selv, sitt parti og styrkene fra frontkjemperkompaniene, hirdavdelingene og politiet til disposisjon for Kongen, Londonregjeringen og Hjemmefrontens ledelse. Ved en slik erklæring ville en kunne eliminere faren for borgerkrig om okkupasjonsmakten valgte å fortsette verdenskrigen. Forts. side 8 ➡

VIKTIG MELDING

Rett til alderstrygd for utenlandsboende nordmenn

Av Synnøve Fjellbakk Taftø

I over 30 år har norske trygdemyndigheter diskriminert nordmenn som kjempet som frivillige på tysk side ved søknad om alderstrygd. De som hadde vervet seg som frivillige i den britiske hær uansett oppholdssted har fått godkjent slik tjenestetid som «trygdetid», eller rettetter sagt opptjeningstid etter folketrygdloven. De som under 2. verdenskrig kjempet under tysk kommando eller tjenestegjorde i tysk Røde Kors er derimot blitt regnet som utflyttet fra Norge fra vervingsdato. Dette innebærer bl.a. at de som har sittet i tyske krigsfangeleire som britiske soldater - eller i tyske konsentrasjonsleire på grunn av trasjonsleire på grunn av brudd på krigens folkerett i Norge - får denne tiden regnet som opptjeningstid for

alderstrygd i Norge, mens de som har sittet i alliert krigsfangenskap i de samme leirene får fratrukket for denne tiden.

Diskrimineringen får bare virkning for dem som har søkt norsk alderstrygd fra utlandet, idet de som er bosatt i Norge på søknadstidspunktet kommer inn under andre regler.

Etter min oppfatning innebærer den norske praksisen et brudd på flere internasjonale avtaler som Norge er part i. Jeg vil gjerne bistå dem som er blitt rammet med en klage til de relevante internasjonale organer, og vil derfor be dem som vil være med på å ta opp denne diskriminerende praksisen om å sende meg kopier av avgjørelser i deres trygdesak. Min bistand er gratis og min adresse er 8630 Storforshei.

Spørsmålet som går igjen:

VILLE ARBEIDERPARTIET VUNNET FLERTALLET

hvis tyskerarbeiderne mistet stemmeretten?

Redaksjonen får ofte spørsmål fra lesere om hendelser før, under og etter okkupasjonen.

Flere av spørsmålene er tidligere besvart i gamle årganger av FOLK og LAND.

Det gjelder også nordmenns frivillige arbeid på tyskernes flyplasser under krigen i Norge, som er en gjenganger blant spørsmålene.

I mars 1977 skrev en av våre lesere, Ole Nilssen, et innlegg om emnet. Dette ble besvart av den tidligere Arbeiderpartimann og byråsjef Harry Lindstrøm.

Vi gjengir her såvel Ole Nilssens innlegg, - som svaret fra statsminister Einar Gerhardsens tidligere fortrolige.

Herr redaktør!

NRK sender utallige programmer om krigen og okkupasjo-

nen, men enkelte spesielle hendelser blir sjelden eller aldri
Forts. side 9 ➡

Professor Adolf Hoel

URETTFERDIG DØMT FOR LANDSSVIK?

Av professor dr. juris Anders Bratholm

Anders Bratholm, født 1920, dr.juris 1958, professor 1960, emeritus 1990.

I «lov og Rett nr. 8. 1998 skriver professoren:

Hvem var Adolf Hoel? De fleste forbinder vel i dag lite med navnet, men for dem som opplevde krigen og okkupasjonen ringer kanskje noen bjeller. Var han ikke en periode rektor ved Universitetet i Oslo tro -

overtok etter professor Didrik Arup Seip da han ble arrestert av tyskerne i 1941? Jo, tampen brenner. Etter at Seip ble arrestert, utnevnte okkupasjonsmakten som ny rektor, statsråd i Quislingregjeringen, Ragnar Skancke. Men siden statsrådposten krevde det meste av Skanckes tid, måtte det utnevnes en prorektor til å skjøtte det daglige arbeidet ved Universitetet, og det ble den kjente polarforskeren Adolf Hoel. Senere fratradte Skancke som rektor, og Hoel ble utnevnt til hans etterfølger.

Hoel var først uvillig til å påta seg oppdraget som prorektor, men han ble satt under sterkt press fra en rekke fremtredende professorer med klar nasjonal holdning. De fryktet - og med rette - at dersom Hoel ikke påtok seg vervet, ville andre med nazistiske holdninger - enkelte av dem meget forhatt - gjøre det til skade for Universitetet og landet. Noen av dem som presset Hoel hardest, var flere av de lovlig valgte dekanene, deriblant professor G.H. Monrad-Krohn fra Det medisinske fakultet. Ifølge det stenografiske referatet sa Monrad-Krohn som vitne under straffesaken mot Hoel bl.a.:

«Ved et fremstøt fra vår side fikk Hoel rektortittelen, og det har han absolutt ing-

en skyld i selv. Vi må takke Vår herre, at vi fikk Hoel... Det som var Hoels ulykke er at han i dag sitter anklaget for å være NS. Det er jo vårt hell at de hadde en så anstendig mann å sette inn da.»

Under straffesaken var det også en rekke andre velrenommerede professorer som kunne forklare at Hoel ble overtalt av gode nordmenn til å påta seg oppdraget som prorektor og senere rektor, og at han hele tiden samarbeidet tyskerne og Nasjonal Samling så godt det lot seg gjøre.

Av andre som støttet ham under rettssaken, kan nevnes professorene Halvor Solberg, Werner Werenskiold, Frede Castberg, Carl Marstrander og overbibliotekar ved Universitetsbiblioteket, Gerhard Munthe, alle betydelige på sine fagområder og klare motstandsmenn under okkupasjonen.

Et stort antall av de ca. 1200 mannlige studentene som i november 1943 ble arrestert i Oslo av okkupasjonsmakten, har meget å takke Adolf Hoel for. Han var utrettelig i sitt arbeid for å få frigitt studentene, eller for å mildne oppholdet for de ca. 650 som ble sendt til fangenskap i Tyskland. Når så mange ble løslatt før deporteringen fant sted, og ca. 140 fikk reise hjem fra tysk fangenskap i 1944, skyldtes dette ikke minst Hoels innsats. Han hadde alltid en dør åpen for bekymrede foreldre - hadde samtaler med om lag et tusen av dem. Han medvirket også ved sin store innsats til å få løslatt en rekke arresterte universitetslærere og et stort antall andre.

Hoel oppnådde også at tyskerne ikke la beslag på Universitetets lokaler, og

forskningen kunne stort sett gå sin gang, selv om Universitetet ble stengt for studentene fra november 1943.

Da krigen nærmet seg slutten, anmodet hjemmefrontens leder, høyesterettsjustitiarius Paal Berg, en professor ved Universitetet i Oslo om å gi Adolf Hoel et vink om å nedlegge rektorvervet. Han ville da stå seg bedre ved rettsoppgjøret etter krigen. Professoren, som ikke kjente til Bergs stilling som hjemmefrontens leder, ga rådet videre, men Hoel mente at han som rektor fremdeles hadde til oppgave å vareta de norske interessene, og fant at dette hensynet måtte gå foran egeninteressen.

Man kan spørre om hvorfor Hoel på tross av hans langvarige og betydelige innsats for å verne om norske interesser, likevel ble arrestert og måtte tilbringe et års tid i varetektsfengsel for senere å bli dømt til ett og et halvt års fengsel for landssvik. Han fikk også som mange andre arresterte like etter krigen en brutal og ydmykende behandling. Han ble f.eks. utsatt for en simulert henrettelse - som Hoel trodde var virkelig - og som ble fotografert av utenlandsk presse da «henrettelsen» skjedde. Hoel har gjort rede for sin årelange innsats under okkupasjonen for norske interesser i to bøker han har utgitt etter krigen: «Et oppgjør med landsmenn» (1951) og «Universitetet under okkupasjonen» (1978). Min fremstilling bygger i det vesentlige på kilder uten noen partisinteresse.

Når Hoel ble tiltalt og straffet for landssvik, skyldtes det i første rekke at han var medlem av Nasjonal Samling fra før krigen, og at han ikke meldte seg ut da krigen kom. Innmeldelsen

skyldtes at NS hadde en egen programpost om å fremme de norske polarinteressene - en sak som Hoel i egenskap av polarforsker var meget opptatt av. Han var passivt medlem av NS og betalte ikke kontingent. Han hadde som rektor skrevet en artikkel i Aftenposten som måtte oppfattes som støtte til norske frontkjemper som deltok i det tyske angrep på Sovjetsamveldet. Ifølge dommen i saken hadde artikkelen en «nøktern form». Hoel forklarte artikkelen med at han ble sterkt presset av nazistene til å skrive den, og han følte at han måtte gjøre det for å opprettholde sin troverdighet i forhold til okkupasjonsmakten. Det gikk rykter på nazistisk hold om at Hoel ikke var til å stole på, og lederen av det NS-ledede statspoliti utstedte visstnok en arrestordre på ham, uten at den ble iverksatt.

På bakgrunn av Hoels betydelige innsats for Universitetet og andre norske interesser under krigen, er det vanskelig å forstå tiltalen mot ham og dommen på ett og et halvt års fengsel. For det første talte meget for å henlegge straffesaken istedenfor å reise tiltale, og i alle fall burde han ha fått påtaleunntatelse. Når saken først var reist, kunne det ha vært grunn til å benytte seg av den adgangen landssvikloven ga til å frifinne når tiltalte hadde innlagt seg fortjenester ved patriotisk innsats.

Det er vanskelig å finne noen annen forklaring på den harde skjebne Hoel ble rammet av enn at han kom i klemme mellom to fløyer ved Universitetet i Oslo under krigen: De som var innstilt på en konfrontasjon med NS og okkupasjonsmakten, selv om omkost-

ningene skulle bli høye, og de som også hadde en klar nasjonalholdning, men som gikk inn for at motstandskampen så vidt mulig skulle føres slik at omkostningene ikke ble for store.

Ved Universitetet førte denne motsetningen i synet på kampmidlene til at de mest aktivistisk innstilte universitetslærere organiserte en hemmelig motstandsledelse som få universitetslærere kjente til - Aksjonsutvalget. På den annen side stod de fleste av de lovlig valgte dekanene som så det som viktig å holde Universitetet i gang. De fant at dette var i landets interesse på bakgrunn av bl.a. det store behov for akademisk arbeidskraft som ville melde seg etter krigen. Til dette kom at mange av studentene var aktive i motstandsarbeidet, en virksomhet som kunne drives nokså ukontrollert i ly av studiene.

Lederen for Aksjonsutvalget inntil han ble arrestert, var professor Harald Schjelderup, med professor Einar Molland som en god støtte-spiller. Sentrale personer som stod for den mer moderate motstandslinjen («dekanlinjen»), var professor G.H. Monrad-Krohn, dekan for Det medisinske fakultet, og professor Halvor Solberg, dekan for Det matematiske naturvitenskapelige fakultet.

I mange viktige universitetssaker under okkupasjonen var Aksjonsutvalget og dekanene på linje, men én av de sakene hvor synet var forskjellig, gjaldt nettopp rektor Hoel. Mens dekanene og trolig flertallet av universitetslærerne ønsket Hoel som prorektor og senere som rektor, var Aksjonsutvalget sterkt imot. På den måten fikk straffesaken mot

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
KJELL BLICH SCHREINER
Telefon 61 33 20 87

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Redaktøren treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).
Giro: 0808.5164504

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- pr. spalte mm. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: INSTITUTT FOR NORSK OKKUPASJONSHISTORIE

ET FORNUFTIG FORSLAG

Et forslag om beskyttelse av siktede ved norske domstoler har møtt motstand i pressekreter.

Forslaget innebærer bl.a. forbud mot navnsnevning og bilde av vedkommende før dom er falt.

At spørsmålet om slikt vern kommer frem først nå er en skam for hele vårt rettssamfunn.

Allerede under hevnerens oppgjør i fredsårene etter den tyske kapitulasjon i 1945 ble samme forslag fremmet av sindige forsvarere som protesterte mot pressens ufysiske behandling av de tiltalte.

Den gang var de aller fleste rettsreferater fortegnede og tendensiøse. Det var for referentene om å gjøre å utstille styggedommen og usselheten så virkningsfullt som mulig, mens det nærmest ble betraktet som mangel på nasjonal holdning å ta de tiltaltes forklaringer alvorlig. Navn og bilde kom frem og avisleseren «spikret» alt inn i sin hukommelse.

Noen dager senere kom gjerne inn en tre linjers bortgjemt notis om at tiltalte var frifunnet eller at de alvorligste tiltalepunkter var frafalt.

HVA JURISTEN SA:

O.R.sakfører Dan Kildal
«Bergens Tidende» 25.7.1946:

- Etter vår straffeprosesslov er det jo slik ordnet at det blir tiltalebeslutningen og statsadvokatens redegjørelse som skal være basis for rettsaken. Det er den naturlige åpning av enhver sak.

Men på den annen side fører dette med seg at folk får et forkjært inntrykk både av de tiltalte og av dommen. Folk får vite at N.N. (navn, tiltale først beskrevet i avisene) er tiltalt for det og det og så blir dommen kanskje mildere enn de hadde ventet. Folk overser lett at tiltalte kanskje er frifunnet i halvparten av tiltalepunktene.

Men tiltalen var der (sto i avisen) og inntrykket av den har folk ofte hatt vanskeligheter med å ryste av seg. -

En læreremester, en medarbeider, en venn

Livet er ingen enkel sak. Fasettene er mange, dalene er dype, men toppene kan være utrolig høye med vyer som løfter sinnet og klarer tankene. Einar kjente det, alt sammen. Derfor fylte han sitt liv og sine nærmestes liv med verdier. Vi som kjente ham, høstet også. Han har lagt ut på sin siste tur, men hans tanker og resultater av hans gjerninger lever.

Jeg møtte Einar første gang i 1936, i Trondhjem. Han var leder for en spe, men etter hvert iherdig og entusiastisk guttehirdavdeling. Det på grunn av «E.J.R.» Engasjert, oppildnende, kunnskapsrik og lang og tynn allerede den gang raget han over oss. En fin sjef å ha.

Senere ble det større utfordringer. Krigen kom til landet vårt, og han så - som så mange av oss - sin oppgave i å følge Quisling i hans arbeide med å bringe Norge frelst og fritt gjennom det som skyllet over oss. N.S.U.F. og Landtjenesten fikk særlig nytte godt av hans organisasjonskraft og kapasitet. Det vokste bokstavelig talt rundt ham fra øst i

Polen til langt nord i vårt eget land.

Ungdoms- og idrettsministre Axel Stang ble tidlig klar over Einars egenskaper og knyttet ham til seg for mange gjøremål. Tidlig viste han en skarp penn, og med god formuleringsevne og store kunnskaper ble grunnlaget for egne og andres artikler og taler alltid god og hans ord uangripelige. Bl.a. fulgte han - sammen med en representativ delegasjon fra Nasjonal Samlings Ungdomsfylking - Axel Stang til stiftelsesmøtet i Det Europeiske Ungdomsforbund i Wien i 1943. Her fikk han til fulle bruk for sin innsikt og forhandlingsevne under rådslagningene med ungdomsledere fra store deler av Europa.

Helt til det siste i maida-gene 45 sto han på og var i sentrum av begivenhetene blant kameratene på Gimle da Quisling la ned sitt tunge arbeide.

Etter fangenskap og helseproblemer avsluttet han sin utdanning og etablerte etter hvert eget reklamefirma og overtok senere et velrenommert, større Oslofirma i

samme bransje. Etter å ha pensjonert seg startet den iherdige pensjonist som oversetter, og et utall av dramatiske pocketbøker fikk god norsk språkdrakt. Einar hadde et åpent og varmt sinn for vanskeligstilte og var aktiv i ledelsen av større internasjonale humanistiske foreninger Særlig har Kiwanis og Civitan nytt godt av hans energi og tillitsvekkende forhandlingsevne. Men hele tiden arbeidet han for «vår» sak. Artikler, herfter konferanser, avisutgivelse, møter med «knutepunkt-mennesker» - stadig på farten. Jeg ble hentet inn og skjøvet blidt, men bestemt i gang med mitt arbeide med Folk og Land i sin tid. Hans beherskede og velvillige vesen er en glede å ha opplevet. Undertegnede personlig, Folk og Land og INO tar avskjed i ærbødighet med en av våre store kjempere.

Olaug, hans trofaste og inspirerende støttespillere i alle år, og hans døtre har i sorgen en trøst og glede. En ektemann, en far har etterlatt så mange gode ord, tanker og minner til ettertanke og visdom. De er ikke borte.

Slik må det være!

Vi taler, skriver, skaper.

Vår eksistens er ikke sporløs, våre handlinger ikke uten kraft.

Inn i fremtiden går sporene foran oss - etter oss.

Også våre tanker er universell energi - uutslettelig.

Slik er vårt evige liv.

Hakon Warendorph

Tyske og norske jakkemerker selges

Minnesmerke fra den tyske Reichsparteitag 1938, Hitlerjugends jakkemerke, National-sozialistische D.A.P. jakkemerke, jøssing-jakkemerke, (2-øring med krone/løven) ring med solkorset, A.T.-jakkemerke, V-merket og forskjellige hakekors og solkorsmerker. I alt 18 merker - alle med nål. Originale.

Selges av abonnent til seriøs samler. Pristilbud.

Skriv til FOLK og LAND, boks 3239 Elisenberg 0208 Oslo.

Merk. konv. «Samler»

«Hvis der ytes motstand skytes ned for fote»

Litt om den røde plan for besettelsen av Trondheim

Fra en leser i Tromsø har FOLK og LAND fått flere dokumenter i forbindelse med «Den røde militær» og det planlagte røde opprøret i Norge som ble omtalt i nr. 8/98. Dokumentene dreier seg vesentlig om besettelsen av Trondheim, og da spesielt byens politistasjon.

Med rød kamphilsen

Det heter i instruksjonen:

«Oppgaven blir etter den av korpsslederens antydning tid å besette politistasjonen, rettslokalene og fengslet i Munkegaten.

4 tropper omringer Hornemannsgården, mens 5. tropp går inn og stiller sitt ultimatum til de i bygningen værende politifolk.

Hvis der ytes motstand skytes ned for fote. Når vakthavende mannskap er overmannet fratas dem uniformer og distinksjoner som bringes bort for å brennes.

Politimesteren og fullmektigene settes under bevoktning mens de underordnede sendes sivilkledd ut på gaten med ordre om å begi seg til sine respektive hjem, hvor de har å oppholde seg til Sovjetrepublikken (red.anm.) er proklamert.

De av gardene 7-8-9 anholdte patruljerende og frivaktspoliti vil bli brakt inn, og for hvem der må framholdes følgene av motstand mot folkets reisning.

Når så all motstand er slått ned, skal to tropper

bevokte bygningene fra annen etasje, mens de øvrige står til disposisjon for

organisasjonslederen, som skal ha tilhold i Rådhuset, og til hvem der omgående rapporteres resultatet av deres del av aksjonen. Til sist og ikke minst må erindres at et gunstig resultat avhenger av motet og viljen til et fritt Sovjet-Norge.

Ovenstående ble funnet av 5. divisjon og overlevert Trondheims Politikammer, der det ble funnet i politimesterens skrivebordskuff.

Dokumentene er bekrefte og attestert av den norske offiser Wilhelm Hansteen. At han ikke var noen hvem som helst fremgår av Norsk Krigsleksikon 1940-45:

Hansteen, Wilhelm von Tangen (1896-1980), offiser og jurist. Militærattaché i Helsinki fra 1937, og bevirket at det ble opprettet forbindelser med finsk statspoliti og militær etterretning under Vinterkrigen.

Hansteen arbeidet energisk for at Norge skulle sende våpenhjelp til Finland, og det var i stor grad hans fortjeneste at det i februar 1940 i hemmelighet og i strid med norsk nøytralitet ble sendt 12 feltkanoner og store mengder ammunisjon til den finske front fra norske militære lagre, utstyrt som det senere var sterk mangel på under felttoget i Norge.

Etter en kort periode i Stockholm i 1941, ble han kalt til London, og i 1942

overraskende utnevnt til generalmajor og forsvarssjef. Regjeringen hadde behov for en smidig og tilpassningsdyktig militær leder, som ikke hadde undertegnet æresordet om ikke å kjempe videre mot Tyskland. Utnevnelsen ble

omstridt pga. hans unge alder og manglende krigserfaring. Han hadde imidlertid gode kontakter i finske og svenske militærkretser.

Utnevnelsen av Hansteen var ledd i en serie tiltak fra regjeringen for å bedre det militære samarbeidet med britene. Britene ønsket en mer aktiv norsk innsats i motstandskampen i Norge, og var skeptiske til den gamle norske offisersstand. Utnevnelsen av Hansteen og opprettingen av Forsvarets Overkommando lyktes bare delvis å imøtekomme

denne skepsis, som ble overvunnet først mot slutten av krigen, da det var klart at Norge ikke kom til å spille noen viktig rolle i krigens slutfase. I 1944 ble Hansteen nestkommanderende da kronprins Olav ble utnevnt til forsvarssjef. Etter krigen ble Hansteen oppnevnt som militær representant i Den militære undersøkelseskommissionen av 1945. Han gjorde senere en betydelig militær karriere. Se også: *Dahl, Ø.: undersøkelseskommissionen av 1945.* LaB

Norske kommunister dannet «folkeregjering» i Nord-Norge

I 1943 kunne fylkesmann Bull for- nå lykkes FOLK og LAND å få tak i telle pressen at det under vinterkri- det inndratte nummer.

gen i Finland (1939) var dannet en I en av bladets artikler finner vi hemmelig rød regjering i Nord-Nor- den naturlige grunn for beslagleg- ge. Svært få trodde ham og flere gelsen og også atskillig som viser aviser unnløt å kommentere hans at fylkesmannen hadde rett i sine påstander. uttalelser.

Den 24. februar 1940 ble avisen Vi gjengir har bladets artikkel in «Tromsø» beslaglagt. Noen årsak extenso: er i ettertid ikke oppgitt, men det er

«De italienske journalister Vergilie Lilli i Coriere Della

Milano og Felice Bellotti i La Stampa Torino passerte Tromsø i går med «Finnmarken» på sørtur. I en samtale med en av Tromsøs medarbeidere forteller herrene at de no kommer fra Kirkenes og omegn hvor de har vært i fem døgn.

- Og resultatet av reisen?

- Ikke så aller verst. Vi har sendt en del korrespondanser til våre aviser, for det meste pr. telefon da vi ved velvilje fra de norske myndigheter ble tillatt å benytte italiensk språk i telefonen.

- Noe av særlig interesse fra den nordligste krigsso- ne?

- Vi så blant annet en del av den engelske flåtestyrke som er der nord og ved grensen så vi en del av de russiske stridskrefter.

- Hadde dere inntrykk av at det var ekstraordinært store ansamlinger av russiske

stridskrefter ved den norske grense?

- Både og. Men stort sett var det vel ikke mer enn russerne anser nødvendig å ha deroppe. Av selve krigen var det ikke meget å se.

Derimot har vi fra pålitelig kilde erfart at de norske myndigheter er kommet over et komplott av nordmenn som på russisk initiativ hadde dannet en norsk «folkeregjering» a la Kuusinen. Den norske folkeregjeringens ministerliste var ferdig og bestod av folk fra Alta og Varanger og den kjente kommunist Granås var utsett til å fungere som statsminister og en mann ved navn Jakobsen som justisminister. Imidlertid ble planene forstyrret ved de norske myndigheters inngripen. Men vi har ikke fått rede på om Granås' folkeregjering har sendt en anmodning til

Russland om å befri den

norske arbeiderklasse som Kuusinen gjorde».

Redaksjonens kommentar:

Disse uttalelser fra de italienske journalister (Italia var den gang nøytralt) skremte vettet av utenriksminister Koht, som fant dem så farlige at bladet måtte stoppes.

Regjeringen Nygaardsvolds ydmyke innstilling overfor barbarene i øst tillot ikke at den ubehagelige sannhet ble kjent for det norske folk.

Når journalistene uttalte seg om størrelsen av de bolsjevikiske styrker som lå ved den norske grensen må man ta i betraktning det tidspunkt uttalelsen ble gitt på, nemlig så tidlig som februar 1940. Umiddelbart opp til fredsslutningen mellom Finland og Sovjet-Russland var bildet annerledes. ●

Nå er tiden inne for fornyelse av abonnementet

Innbetalingskupongen finner du innlagt i dette nummer.

Hilsen oss i «FOLK og LAND»

Forsvaret og innenrikspolitikken

Nils Ivar Agøy:

Militæretaten og «den indre fiende» fra 1905 til 1940

Ved Werner Christie i «Heimevernsbladet» nr. 12/98

Universitetsforlaget
489 sider
Pris kr. 423,-
ISBN 82-00-2205-3

Nils Ivar Agøys murstein av en bok på 489 sider med 1.578 fotnoter er så visst ingen sengelektyre, og jeg skal villig innrømme at jeg har tatt mange pauser i lesingen. Agøys historiske analyse er imidlertid så fremstillingen, virker den dyptpløyende og viktig at boka har hatt en magnetisk tiltrekningskraft. Som en

lett påvirkelig gymnasiast, senere befelselev og sersjant i mellomkrigstiden, husker jeg flere av aktørene foruten enkelte av de begivenheter som beskrives, og det skjerper naturligvis appetitten. Grei kildefortegnelse, stikkordregister og annen dokumentasjon gjør det lett å finne fram, og i de få tilfeller jeg har kunnet kontrollere vel avbalansert og godt og meget detaljert dokumentert. Agøys avhandling ble i

sin tid innlevert til Universitetet i Oslo til bedømmelse for den filosofiske doktorgrad. Avhandlingen ble godkjent og det ble ikke gjort mange rettelser før den nå foreligger i serien «Acta Humaniora», det innebærer elektronisk lagring og et eksemplarer kan leveres på kort varsel.

Kronologisk inndeling

Boka har fire hovedkapitler: «Utgangspunktet 1905-1917», «Overraskelsens tid 1918», «Mens vi venter på revolusjonen 1919-1929» og om 1930-årene «Revolusjon eller kupp?». Titlene skulle i seg selv gi bokas innhold. Til slutt kommer «Overblikk», som setter emnet inn i skandinavisk sammenheng.

I følge Agøy ble «den

indre fiende» så visst ikke undervurdert av offiserene. Han kaller offiserenes holdning «alarmisme», og denne fikk gode vekstbetingelser da man manglet en klart definert ytre fiende. Offiserene måtte simpelthen ha en utfordring for å ha en eksistensberettigelse. Dette sammen med sulteforing av Forsvaret førte til utstrakt frustrasjon i militære kretser, og mange militære søkte tilknytning til Nasjonal Samling og høyreorienterte grupperinger. Samtidig vokste det fram organisasjoner som Samfundsvernet og Leidangen. Samfundsvernet var en borgerlig militærorganisasjon som kunne brukes som reservepolit. Leidangen var en organisasjon for frivillig militærutrustning som fikk offentlig støtte og utlånte våpen. Ofte ble grensen mellom arbeiderbevegelsen og kommunistene flytende - begge var «den røde fare» som landet måtte beskyttes mot.

«Overraskende helomvending Arbeiderbevegelsen på sin side så på offiserstanden som en bakstrevsk klasse som sto i veien for den sosiale og sosialistiske utviklingen. Da vi i 1935 fikk en regjering utgått fra Arbeiderpartiet, var dette et sjokk for mange offiserer. «Den indre fiende» satt plutselig til rors, og det var nå duket for åpen konflikt om de motsetningsforhold som lenge hadde ulmet. Samfundsvernet og Leidangen ble avskaffet, og den nye forsvarsministeren var en tidligere kommunist. Det er en turbulent periode som blir presentert, og etterdønningene etter denne tiden har ennå ikke lagt seg.

Agøys avhandling er derfor aktuell. Med bakgrunn i hans veldokumenterte framstilling kan vi bedre bedømme dagens problemer, blant annet Lund-kommisjonens undersøkelser av politisk overvåking. Arbeiderpartiets vei fra overvåket til overvåker - fra å være «den indre fiende» til å bli ansvarlig for landets sikkerhet - er meget kort. Det er fremdeles mange avklaringer som må finne sted før Forsvaret og ikke minst E-tjenesten har funnet sin plass.

Nøktern, men riktig

Agøys konklusjoner er ikke mange og bastante, enkelte vil ønske at han hadde hatt færre detaljer og fått med mer om de tanker som rørte seg - det var tross alt en dramatisk tid med revolusjon i Russland og borgerkrig i Finland. Min umiddelbare reaksjon var også at fremstillingen kunne vært mer fargerik. Ved nærmere studium av boka har jeg imidlertid kommet til at Agøy har valgt den riktige fremstillingsmåte - vi har nok av følelsesladede bøker om de emner som behandles. Doktoravhandlingen er blitt et grunnleggende dokument om våre militære tradisjoner, så får hver og en ta stilling til hva som er rett og galt. Det er riktig når Agøy har holdt sine egne meninger i tømme, det tvinger leseren til selv å tenke gjennom problemene.

Til tross for avhandlingens detaljrikdom er språket og fremstillingen grei. I sum er boka et meget verdifullt grunddokument og oppslagsverk for dem som vil sette seg inn i grunnlaget for vår militære kultur og ukulturen. ●

Frigjør deg selv

En av våre abonnenter har sendt FOLK OG LAND sin bestefars åndelige testamente til flokken av barnebarn:

1. Dette fremfor alt: Ta sikte på din uavhengighet i karakter og tankens styrke. Den indre personlige frihet vil løfte deg, selv om verden ofte synes å ville knuse deg.
2. Ditt mål skal ikke være et hus eller en bil før det kan dekkes av frihetens overskudd.
3. De abstrakte gleder tilsier deg å frigjøre deg for mennesker i hvis selskap du fornedrer deg selv.
4. Du skal frigjøre deg for mennesker som alltid følger fløytespilleren fra Hamelen, men som ikke har mot til å hevde egen oppfatning eller til å gå din egen vei.
5. Du skal frigjøre deg fra mennesker som gir deg «gåsehus» av ubehag. Fremfor alt; sky de påholdne og de som ikke eier humorens gave. For deres sinn er som tørkede korinter, uten glede og sødme.
6. Du skal frigjøre deg for mennesker som taler om Gud, slik at disse ikke får flekke til den Gud som du har skapt i ditt eget hjerte.
7. Du skal frigjøre deg slik, at du får råd til ensomhetens luksus og tid til egen tenkning.
8. Og skulle tross alt livet kaste deg utfor muren, så bygg deg en ny i ditt indre og vern bak denne alt som du har kjært. Den kan ingen rive ned, selv om du kanskje må leve i et fornedrende fellesskap med andre. Bak den muren kan du leve ditt eget liv, uten at andre finner noen port inn. Da kan du rolig og glad leve videre.

«og det som du kaller å dø, det er å slutte med å dø. Og det som du kaller å fødes, er å begynne å dø. Og det som du kaller å leve, det er å dø mens du lever.»

Brev fra en ung leser

Av Hanna Vik

Jeg er 17 år og låner *Folk og Land* av min bestefar.

Det er et godt blad som flere yngre bør lese, selv om mye av stoffet er vanskelig.

Fint at dere trakk frem den uhyggelige artikkel om tyskernes minelegging av norske sivile områder og planene om den brendte jords taktikk ved en fortsettelseskrig. Den sto i nr. 9/10.

Det viser at *Folk og Land* ikke kvier seg for å trekke fram djevleskapen fra begge sider.

Mange venner av meg sier at NS-folk under krigen er ny-nazister idag. Det vet jeg ikke er sant, men dere må få det frem. ●

En ny reise til Estland

Tid: 9.-18. juli 1999

I år tar vi en avstikker til St. Petersburg for å bekranse minnesteinen til legionen, - ved den ortodokse «Blå kirken» i Krasnoje Selo.

Forespørsler til Ino
boks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo

To tredjedels flertall i Stortinget måtte medgi at Quisling hadde rett

MEN INGEN GREP INN MOT DEM SOM FORTSATT DREV HØYFORRÆDERSK VIRKSOMHET

I **FOLK og LAND** nr. 8/98 gjorde bladet vårt kjent «Den røde milits» instruks for en påtenkt borgerkrig i Norge.

Fortsatt har redaksjonen tungtveiende materiale å legge frem om disse hjemmelige røde som hadde planene klare for det opprør som skulle gi Norge i hendene på Sovjet-Samveldet.

I dette nummer forteller vi som et eksempel hvordan en av de viktigste byer, Trondhem skulle inntas.

I april 1932, i den såkalte Quislingsak, avslørte Nasjonal Samlings fører opptakten til det hele, noe som resulterte i en ennå sterkere hetsaksjonen mot ham og partiet.

Om QUISLINGSAKEN skriver Halldis Negaard Østbye i «Boken om Quisling»:

Men det første *store* fremstøt mot marxismen kom med Quislings berømte tale i Stortinget som forsvarsminister i bondepartiregjeringen 7. april 1932.

Aldri er i Norges storting holdt en tale som har vakt slik gjenklang fra landsende til landsende. Da blev det for første gang fremlagt klare beviser for det kommunistiske undergravningsarbeide i vårt land - for første gang en samlet påvisning av hele *bolsjeviseringsprosessen* som skulde gjøre vårt land modent for den røde revolusjon og føre til borgerkrig og almindelig omveltning etter sovjetrussisk mønster og med støtte fra en utenlandsk makt.

Men forferdelsen blev stor, og sikkert ikke minst hos Quisling selv, da han blev falt i ryggen av sin egen regjering. Og enda større blev den almindelige forferdelse og forbitrelse da regjeringen - etter at Stortinget med to tredjedels flertall hadde måttet medgi at Quislings påstander var riktige - *intet* foretok sig overfor dem som bevislig mottok penger fra en fremmed makt for å forberede borgerkrigen i vårt land, og som fortsatt drev landsforrædersk og høiforrædersk

virksomhet.

Den spesialkomité som blev nedsatt for å granske Quislings bevismateriale bestod av følgende personer:

Flertallet:

Fjalstad, Lykke, Moseid, Myklebust, Peersen, Østbye-Deglum.

Mindretallet:

Anton Jensen, Fredrik Monsen.

Efter rettslig forhør og politiforklaringer måtte flertallet i komitéen, 6 stykker mot 2, slå fast at Quisling hadde ført fullgyldig beviser for at ledende menn i den norske arbeiderbevegelse drev landsforrædersk og høiforrædersk virksomhet, at de med et helt nett av organisasjoner arbeidet for innførelse av det sovjetrussiske system i Norge og for Norges innlemmelse i de forenede sovjetrepublikker.

Videre var flertallet enig i at det ikke skulde bli truffet noen forføininger mot Quisling fra Stortingets side samtidig som det henstillet til regjeringen å ha sin oppmerksomhet henvendt på forholdet.

Uttrykket «at det ikke skulde bli truffet noen forføininger» blev siden misbrukt i propagandaen på en helt skruppelløs måte, idet

det blev fremstillet som om at de ikke skulde treffes noen forføininger mot - de landsforræderske elementer! Mens det altså var mot Quisling det ikke skulde bli truffet forføininger. Et meget illustrerende eksempel på hvor kynisk propagandaen mot Quisling blev iscenesatt.

Her gjengis en del uttalelser fra forskjellige stortingsmenn i forbindelse med Quislingsaken - ordrett gjengitt efter Stortingstidende (Stortingsdokument nr. 8 - 1932).

Fjalstad (h): Hva nu selve statsråd Quislings foredrag i Stortinget angår, kan den første del av foredraget - med et samlet uttrykk betegnes som et varskorop, som appel om vakt i gevær kan man si like overfor den internasjonale kommunistiske revolusjons bevegelse.

Østbye-Deglum (b): Sjelden har vel en tale i Stortinget vakt større opsikt enn statsråd Quislings tale 7. april, og sjelden er vel stortingsreferatene lest med mer interesse og en sak fulgt med større oppmerksomhet av landets samlede befolkning enn denne ... Han ropte et «varsko her» som hørtes ut over det hele land, - et rop som var på sin

plass og ikke kom noe for tidlig. Han varskudde om at vi måtte være oppmerksom på den fare som truet vårt samfund fra de revolusjonære krefter, som arbeidet ved vold og makt og vilde omstyrte det bestående samfund. Statsråd Quisling var en farlig mann for kommunismen, fordi han kjente forholdene bedre enn noen annen mann. Derfor måtte han bekjempes.

... komitéens innstilling viser at komitéens flertall i alle *vesentlige* punkter har erklært sig enig med statsråd Quisling. Menstadop-tøiene i fjor viste sig også å være et ledd i kommunistpartiets program, å søke å skape uroligheter for der-ved, som de sier, å sette massene i bevegelse og utvide kampen efter hvert til generalstreik, for så å munne ut i væbnet opprør, som det heter i det telegram som Furubotn sendte.

... Alle disse uttalelser viser at Arbeiderpartiet fremdeles er et revolusjonært klasseparti, som ved organisert klassekamp vil gjennomføre en socialistisk samfundsorden.

Komitéens flertall er enig i at statsråd Quisling hadde fyldestgjørende grunnlag for sine uttalelser i Stortinget 7. april.

Peersen (h) ... denne minoritetsinnstilling er en tilsiktet agitasjon til bruk vesentlig utenfor denne sal.

M.h.t. herr Quislings forhold overfor Arbeiderpartiet så oppfatter jeg ikke og har ikke oppfattet hans standpunkt derhen at han angriper arbeiderbevegelsen.

Man kunde si at hvis statsråd Quisling hadde tatt feil i sin bedømmelse av Arbeiderpartiets politiske holdning til kommunistene, så bør jo Arbeiderpartiet være takknemlig for at det får anledning til å gi klar beskjed om det.

Myklebust (v): Og eg meinar, at alle som vil gå igjenom dokumenta nøgja vil vel då finna når dei dømer upartisk om dette, både når deet gjelder den kommunistiske verdsrørsla,

og når det gjeld den kommunistiske rørsla her i landet at ein ikje kan koma til noko anna resonement enn det som komitéflertallet har lagt fram i tillrådingi si. Det som særlig har undra mig i denne samanheng er at Arbeiderpartifraksjonen i nemnda har gått så sterkt inn for den illegale rørsla, dei strider som der var (Menstad).

Ameln (h): Efter statsråd Quislings tale i trontaledebatten tillot jeg mig (etterpå) som neste taler å hilse med glede, at det var en mann som hadde sine meningers mot og si fra, og når man har hørt, man kan nesten si de uartikulerte skrik fra herrene Monsen, Jensen og Nygårdsvold, så må man virkelig si det må være truffet noen ømme punkter. Jeg har inntrykk av at herr Quisling har trakkett på de herrers russiske liktorner og så skriker de.

Det er altså dette debatten skulde gi svar på fra Nygårdsvolds arbeiderparti. Er det et parti som bygger på lovens grunn, eller er det et parti som også forbeholder sig alt, *lovlig og ulovlig*. Det er det som skal svares på et enkelt ja eller nei, og så er saken klar.

Jeg tror det er en feil her i landet at man tar så og si det hele litt for lite alvorlig. Jeg mener at debatten har forenklet sig meget efter herr Nygårdsvolds tale. Man må nu slå fast, at han har heist flagget og at partiet i sitt navn svarer til sin fører. Han har proklamert det som et Nygårdsvolds parti. Og det som blandt annet blev sagt av herr Peersen, at regjeringen fikk se på disse saker og sørge for hvilke overveielser det måtte til, og hvad det måtte forberedes nu og senere, det er i virkeligheten nok.

Joh. Ludw. Mowinckel: Det vil nemlig ikke kunde benektes at det drives en sterk og internasjonal propaganda også i vårt samfund, - og at denne internasjonale propaganda ikke sparer noe middel og gjerne ofrer penger for å nå frem

Forts. side 7 ➔

To tredjedels flertall ...

Forts. fra side 6

til sitt mål, og at det mål i høi grad er stridende mot hva vi mener er til vårt lands gagn. For den propaganda går ut på med vold å omstyrte det nuværende samfund og den nuværende samfundsordning. Men det kan gjøre sin nytte - og det vil visselig øve en ikke liten innflytelse på opinionen utover landet, og få se i øinene den ting, at en del landsmenn i stor utstrekning blir betalt for sitt politiske arbeide av fremmede.

og Arbeiderpartiet må være opmerksom på at det selv er skyld i at det ikke kan dras så dypt skillemerke mellom dette kommunistpartiet og det selv om det kanskje kunde være ønskelig. Partiet hevder selv at den prinsipielle forskjell i grunnen ikke er så dyp og dette fikk også et ganske sterkt uttrykk i vedtagelsen av det stadig gjentatte prinsipielle program av 1930. - Se på Menstad i fjor. Har Arbeiderpartiet tatt noen avstand fra disse kommunistiske fremstøt? Nei. Tar det noensinne avstand fra kommunistiske spetakler? Nei. Hvor er Arbeiderpartiet ved den minste gateuro eller det minste gatespetakkel som igangsettes av en eller annen pratmaker? Alltid på pratmakerens side. Man kan slå op i «Arbeiderbladet» om kvelden og være ganske sikker på å finne at bladet er på spetakkelmakerens side, mot ordensmakten, mot politiet. - Jeg tror at herr Quisling er idealist, jeg føler det, sa jeg, at han er idealist, men jeg er ikke ganske sikker på at det er heldig for en norsk regjering i disse tider å være så idealistisk preget(!) En hver som kjenner til hvad herr Quisling har vært og hvad herr Quisling har gitt av menneskekjærlighet under sitt lange arbeide og ophold i Russland, kan ikke annet enn senke sin kårde for ham.

Moseid: De nevnte herrer (spesialkomitéens medlemmer) har påvist at det foreligger en hel rekke, uten tvil, autentiske dokumenter, hvorav fremgår at en verdensomspennende revolusjonær bevegelse, som ledes av russiske myndigheter, også tar sikte på vårt land for å legge det under sovjetrussisk styre. - Alle de arrangerte optøier og oprørsartede uroligheter som vi har vært vidne til, er revolusjonære øvelser som skal tjene til å brutalisere arbeidernes kampmetoder for å gjøre dem skikket til den revolusjonære kamp. Det har den bestemte hensikt å undergrave folkets nasjonale og moralske styrke, for å ødelegge de bærende krefter i vårt nasjonale liv. Jeg følger mig, som nordmann, dypt takknemlig overfor statsråd Quisling fordi han har utsatt sig for den mest forbitrede politiske forfølgelse, for å kunne si sannheten åpent og ærlig til hele det norske folk. Vi har hatt nok av denne godfjottete forklaring av de faktiske kjensgjerninger ... Jeg tror at statsråd Quisling derved har gjort vårt land en større tjeneste enn noen av oss i dag har full oversikt over.

og hvad er så motivene (til de utrolige lavtliggende beskyldninger mot ham). Motivet er sprunget ut av bevisstheten om at statsråd Quisling for tiden er den mann i vårt land som bedre enn noen annen kan avsløre og derigjennem bekjempe den kommunistiske bevegelse. (Så langt Stortingets talsmenn i 1932. Fru Neegaard Østbye fortsetter:)

Når der i forbindelse med begivenhetene 9. april 1940 er blitt talt og skrevet så meget om «Landsforrædere» så kan det være verd å minne om at det siste norske storting - det som i første rekke bærer skylden for at Norge blev trukket inn i krigen - den gang offisielt

HITLER

Av H.R.advokat Gustav Høgtun

Første bind av en ny biografi om Hitler skrevet av den engelske historiker Jan Kershaw er nå kommet ut. Det er på 845 sider og omfatter tidsrommet 1889-1936. Der finner en av naturlige grunner ingen henvisninger til Quisling og/eller Norge, siden det første møte mellom Hitler og Quisling ikke fant sted før i desember 1939, men det vil kanskje være en oppgave for INO å orientere Kershaw om instituttets syn på vårt forhold til Hitler under 2. verdenskrig, idet Kershaws verk blir lest over hele verden.

I det bindet som foreligger finnes interessante beretninger om Hitlers fenomenale evne til å vinne mennesker for seg, ikke bare som folketaler men også i det direkte forhold til et enkeltmenneske. Jeg har tidligere vært inne på dette når det gjelder hans første møte med Quisling, hvor Quisling hadde med seg et utkast til fredsplan mellom England og Tyskland samt en Europa-pakt, men hvor de senere resultater ble noe ganske annet. Med Kershaw som kilde skal jeg nå gjøre rede for hvordan Hitler gjorde Josef Goebbels til sin mest

måtte bekrefte at de i sin midte hadde notoriske landsforrædere og høiforrædere - men at de folkevalgte tillitsmenn intet foretok sig i den anledning. Tvert imot, de ikke bare lot det landsforræderske undergravningsarbeide fortsette, men tillot også at regjeringsmakten senere blev overgitt til notoriske Moskva-agenter. Til slutt blev det dannet en samlet blokk av de dømt og dommerne. I skjønn forening begikk folkets kårne det ene forræderi efter det annet mot det norske folk, for til slutt å fullbyrde forbrytelsen ved å trekke Norge inn i krigen. ●

trofaste følgesmann til tross for at Goebbels på et tidlig tidspunkt hadde mistet sin tro på Hitler. Det siste fremgår av dagboksnotater fra Goebbels i anledning et møte som fant sted i Bamberg 14. februar 1926.

Bakgrunnen for dette møtet var at en arbeidsgruppe av NSDAP tilhengere i Nord-Tyskland hadde laget et utkast til nytt partiprogram som bl.a. tok sikte på en sentral-europeisk tollunion som basis for et europas forenede stater.

Hitler inntok et annet standpunkt. De beste alliansepartnere for Tyskland ville etter hans mening være Italia og England nemlig som motvekt i forhold til Tysklands gamle erkefiende Frankrike. En allianse med Russland måtte forkastes. Tysklands fremtid kunne bare sikres ved erobringer i Øst-Europa.

Etter møtet skriver Goebbels at han er sjokkert over Hitler og hans ideer.

Imidlertid skrev Hitler et brev til Goebbels og inviterte ham til å komme til München den 8. april. Goebbels ble mottatt på det aller beste, og det endte med at Goebbels skrev i sin dagbok: «Jeg tror at han har tatt meg til sitt hjerte som ingen annen. - Adolf Hitler, jeg elsker deg fordi du er både stor og enkel på samme tid. Hva en kaller et geni.»

Denne forkjærlighet for Hitler ble dyrket av Goebbels helt til han i mai 1945 i samme bunker i Berlin som Hitler, først tok livet av sine 6 mindreårige barn og deretter av seg selv, nemlig for ikke å bli tatt til fange av de russiske soldatene som allerede befant seg i Berlin.

Således endte Hitlers lange planlagte erobringfelttog mot øst, som Goebbels opprinnelig hadde tatt avstand fra, se Kershaw s. 275. ●

«Er det du som er Hamsun? - landsforæderen?»

Av Bjørg Bugge

Det er til de grader motbydelig å se og høre på TV når en del aktører på liv og død må være med å rakke ned på dem som liksom skulle være den tapende part.

og det hele for å forvise alle om at de hørte til de «gode nordmenn» under okkupasjonen, og dermed fortsatt kan beholde anseelsen. Det er ikke få judas-penger som har vært i omløp for å få folk til å «skitte i eget reir».

og de offentlige kanaler bakker opp i uhumskhetene.

Sist ut (i januar) var TV med annonseringen av Hamsunfilmen. Vi hørte en jentunge si: «Er det du som er Hamsun, landsforræderen?» Jeg forstår ikke at familien Hamsun har tillatt den slags mennesker å komme nær nok til å lage en slik film om dikteren. Norges

største, - en dikter i verdensklasse.

«Landsforræderi» og «nassisme» er to ord som er mer passende for dagens samfunn, men det heter jo at «en ikke ser skogen for bare trær». Dessuten er «nasi» et jødisk eller nærmere bestemt et herbraisk ord. Så det kan de bruke om seg selv.

Her er det snakk om nasjonalbevisste mennesker og slett ingen landsforrædere. Det er på tide å begripe dette.

Forresten; hva har de «gode nordmenn» klart å gjøre med landet vårt i alle år etter okkupasjonen, - fredsårene?

De har kjørt det lenger og lengere ned i elendigheten så vi snart er trelles i eget land. Det er ikke vanskelig å se resultatet av styresetter; økende vold, umoral, søppel og ondskap. ●

Frontkjempere ville kidnappe ...

Forts. fra side 1

gen i Norge etter sammenbrudd i Tyskland. Men selv sagt var målet for vår aksjon å krysse den tyske plan om «Gebirgsfestung Norwegen», og i det øyemed ble Quisling bedt om å reise til Lillehammer for direkte kontakt med øverstkommanderende i Norge, general Böhme.

Ved et opprør mot Terboven måtte man vente at denne ikke rolig ville sitte og vente på sin avsettelse. Til sin rådighet hadde han SS-organisasjonen Todt og polititroppene. Særlig ville det tyske sikkerhetspoliti være en maktfaktor man ikke kunne se bort fra. Oppgaven måtte derfor bli å påvirke dette til ikke å ta det for hardt om Terboven ble sikret i forbindelse med utsendelse av den påtenkte erklæring fra Quisling over radio. Oppgaven å sikre Terboven og sondere i det tyske sikkerhetspoliti tok undertegnede, mens Arveschoug fikk i oppgave fra nevnte krets å kontakte Quisling og bevege ham til å gi den nevnte radioerklæring og kontakte Böhme i sakens anledning. Arveschoug sto som Quislings personalsjef i daglig kontakt med ham.

Vinteren 1945 gikk jeg gjerne i helgene på ski fra Asker til min fars gård i Loer, og det var da praktisk i den forbindelse å legge skiturene forbi Skaugum hvor Terboven hadde sin residens og under dekke av langrennstrening sjekke Terbovens bilturer til og fra kontoret. Det viste seg at bevoktningen ikke var imponerende om morgenen ut fra Skaugum og ned Gamle Drammensvei.

Under dekke av aksjon mot svartebørs og illegal virksomhet fra Hirdens Alarmenhet kombinert med et frontkjemperkomani, ville en liten gruppe frontkjempere kunne sikre seg Terboven ved at hans bil ble utsatt for vegsperring. Man ville trenge bistand fra front-

kjempere til en slik aksjon, fordi Hirden hadde for sva-ke våpen, mens frontkjemperne var utrustet med det beste tyske materiell og de beste tyske våpen.

Planen gikk videre ut på å frakte Terboven ved hjelp av motorsykler med sidevogn inn på Krokskogen hvor en militært utrustet kommunistisk gruppe lå i trygg dekning. Jeg hadde støtt på gruppens kurer - en kvinne som lå i sneen med skadet fot en hveld jeg kom på ski fra Asker. Etter å ha hjulpet henne ned til bygda ba hun neste helg om hjelp til å redde en fra gruppen som satt med tysk dødsdom. Det lykkedes meg imidlertid bare å få henrettelsen utsatt mens hans sak ble behandlet på nytt. Gruppen satte allikvel pris på min innsats og tilbød seg en senere helg gjennom sin kurer å yte meg nødvendig hjelp når jeg måtte trenge det. - Naturlig var det da å be gruppen om å ta vare på Terboven den korte tid det kunne være igjen til tyskerne ga seg. Planen var å ta dette opp med gruppen over påske i forbindelse med iverksettelse av aksjon mot Terboven.

Så langt kom det imidlertid ikke på grunn av følgende utvikling: Et par ukers tid før påske hadde Terboven gjort ferdig planer med sikte på opprulling av den militære motstandsbevegelsen på Østlandet. Jeg fikk kjennskap til planen forsåvidt angikk Nordmarka ved at Richard Dehn fra avdeling III i det tyske sikkerhetspoliti oppsøkte meg og fortalte at Nordmarka skulle omringes i påsken av store tyske styrker, som skulle rykke inn under den travle påsketraffikken, brenne ned alle hus og skyte ned for fote. Hensikten med aksjonen var ifølge direktiv fra Terboven å gjøre slutt på de slippgrupper og motstandsgrupper som oppholdt seg i hytter m.v. i Nordmarka. Med det tidligere kjennskap

man hadde til Terbovens ønske om ny krig i Norge var det lett å forstå at det videre siktepunkt var å tvinge fram en utvikling som måtte føre til tysk valg av hans alternativ.

Richard Dehn var sudetertysk skiløper. Ved at jeg satte opp og deltok på Hirdens konkurranser med lag fra det tyske sikkerhetspoliti, oppsto god kontakt med ham allerede tidlig i okkupasjonsårene. Han bad meg undervise ham i langrennsteknikk og om å få delta i min skitrening. Da jeg disponerte en ledig hytte ved Lillevann bad han om å få leie denne til bolig, og Richard Dehn ble gjennom mange skiturer glad i Nordmarka og markas folk. - Nå mot vinterslutt 1945 hadde han den ubehagelige oppgave å ventilere gjennom meg hvordan NS-folk ville reagere på Terbovens planlagte aksjon i Nordmarka.

Jeg fortalte ham det. Gjennom en timelang samtale. Richard Dehn gikk fra vårt møte til sin sjef Obersturmbannführer Noot som gikk videre til sjefen for det tyske sikkerhetspoliti, Oberführer Fehlis, med det resultat at denne tok kraftig avstand fra denne aksjonen under henvisning til at Nordmarka akkurat i påskedagene var et kjært utfartssted for Oslo-befolkningen og især for ungdommen. Fehlis var redd for at det skulle oppstå sammenstøt med sivilbefolkningen og avslø overfor Terboven å overta ansvaret for en slik aksjon. Han forela videre saken over fjernskriver for SS-Obergruppenführer Kaltenbrunner og forlangte Hitlers avgjørelse, hvilket resulterte i beskjed fra Hitler om at saken skulle utsettes på ubestemt tid.

Disse detaljer fortalte Richard Dehn meg ikke den gang - de er senere kommet frem gjennom juristen og historikeren, Sverre Hartmanns historiske forskning. Jeg viser forsåvidt til hans bok: Kritiske faser i Norges historie under annen verdenskrig. Da jeg traff ham for noen år siden, fortalte han meg forøvrig at han

nylig hadde besøkt Noot i Tyskland og at denne var gift med enken etter Fehlis. Da jeg omkring 1960 fikk besøk av Richard Dehn i Oslo, og vi frisket opp minner under en lunsj på Frognereteren, var det første han sa:

«Kan du huske den gang vi fikk stoppet Terbovens blodbad i Nordmarka?»

Men Dehn oppsøkte meg også før påsken 1945 og fortalte at det ble til at nordmenn kunne feire påsken i ro.

På Tuddal Høyfjellshotell i Telemark var fullt belegg av frontkjempere og hirdfolk, som alle var glade over at okkupasjonstiden syntes nærme seg slutten. Et par agenter fra det tyske sikkerhetspoliti som fortalte Helge Staff og meg at de var sendt ut for å kartlegge mil-org i Telemark, jaget vi fra hotellet. Det falt da naturlig å ventilere med Helge Staff, som var sjef for ett av de frontkjemperkompanier som var fullt bebevnet, den aksjonsplan vi hadde for å få stoppet Terbovens plan om ny krig i Norge. Og Helge Staff lovet meg hjelp fra sine frontkjempere. Han beholdt seg bare at det måtte lykkes Arveschoug å få Quisling til å gi den planlagte erklæring over radio.

Det er på det rene at Quisling kontaktet sjefen for de tyske flystridskrefter i Norge, general Roth og at Quisling gjennom oberstløytnant Quist den 29. april 1945 søkte kontakt med general Böhme. Men denne ville ikke innlate seg på noen forhandlinger med Quisling før han hadde talt med Terboven. Den 1. mai 1945 skulle Terboven være på Lillehammer, men så ble både Böhme og Terboven innkalt til Flensburg til møte med Dönitz, som 4. mai 1945 mottok råd fra generaloberst Jodl om ikke å kapitulere for Norge, men beholde dette land som håndpant. Men Dönitz hørte ikke på den tyske øverstkommanderende generalfeltmarskalk og det hele endte med Tysklands fulle kapitulasjon. ●

Jeg ville fortsatt kampen

Av Kåre Søberg

I forbindelse med oppslaget i nr. 9/10 av **Folk og Land** tør jeg påstå at jeg ville ha fortsatt kampen og slett ikke kastet frontkjemperuniformen. Det er en form for etterklokskap når nå mange hevder at vi var glade da kapitulasjonen kom.

Tvert om var vi bitre og umåtelig skuffet over at kampen mot kommunismen syntes tapt, og at russerne som allerede sto i landet vårt nå ville overta det hele.

Kanskje øynet jeg et lite håp om at englenderne og amerikanerne i den tids situasjon ville finne ut at russerne var en større trussel enn de gjenværende tyskere i Norge, og sammen med dem feie ut de russiske tropper.

En naiv tankegang?

Kanskje idag.

Ikke den gang. ●

Ingen pardon

Av Solveig Dale

I en artikkel i 1977 skriver frontkjemperen Willy Blach:

«Etter det jeg gjennomlevet i det siste halvåret av okkupasjonen i Oslo-området, så betød ikke Terboven det minste, og vi frontkjempere som var hjemkommet og fremdeles i aktiv tjeneste vi hadde bare tanke for at krigens sluttspill ikke måtte ende i anarki her i Norge. Vi var soldater, veltrente og med moral. Vi ventet ikke hvordan Tyskland i løpet av 1944 ble en ruinhaug».

«For oss frontkjempere var Terboven en mann uten samfølelse med oss, og ingen pardon ville blitt gitt ham om vi hadde måttet marsjere under Terbovens fane. ●

Ville Arbeiderpartiet ...Forts. fra side 1

omtalt. Den norske innsatsen på Værnes flyplass i 1940 er en av dem.

Hva hendte på Værnes? Da den uhyggelige april måned nærmet seg slutten, kjempet de norske tropper fremdeles, hårdt enkelte steder, bl.a. i Trøndelag. Men tiltross for at våre soldater sto i fortvilet kamp ikke langt fra Værnes, strømmet hundrevis avarbeidere til flyplassen for å jobbe for fienden. Takket være disse nordmenns velvillige bistand, var rullebanen alltid i god stand når Luftwaffe skulle avgårde for å bombe norske byer og forsvarsstillinger. Flittige norske arbeidere jobbet frivillig for fienden mens norske soldater ble drept og såret noen mil borte.

At dette var landssvik av verste sort, kan intet menneske være i tvil om. Men da frigjøringsringen kom, forkynte myndighetene gledestående at Værnesarbeiderne ikke var landssvikere, men tvert imot gode

nordmenn. De kunne endog få bevitnelse fra landssvik-politiet for at de hadde vist god nasjonal holdning under krigen. En høyst forunderlig oppfatning, får man kanskje si.

Lignende ting hendte også andre steder, f.eks. på Fornebu og Bardufoss. Fra den sistnevnte flyplassen bombet Luftwaffe konvoiene i Nordishavet. Kunne NRK f.eks. fortelle oss om norske sjøfolk som ble drept under flyangrepene på konvoi PQ 17 i 1942?

Men også flyplassarbeiderne på Fornebu og Bardufoss ble etter krigen ansett som «gode nordmenn».

Som kjent er det noe som heter presedens. Tenk om ulykken skulle ramme Norge enda en gang i form av krig og sovjet-russisk okkupasjon? Vil man også neste gang bli anerkjent som god nordmann dersom man frivillig bistår fienden på samme måte som f.eks. Værnesarbeiderne i 1940?

Ole Nilsen, Oslo

Harry Lindstrøms svar:

Herr redaktør!

I deres avis for mars 1977 finner jeg en artikkel med tittelen «Kan man også i fremtiden arbeide utstraffet på fiendens flyplasser?». Svaret på dette spørsmålet avhenger av hvem som vinner eller mener å ha vunnet krigen. Hva jeg i denne forbindelse har opplevet etter den annen verdenskrig i dette land hører med til svindelen og korrupsjonen som måtte til for at etablissementet skulle få virke uforstyrret. Dette forhold er så stort at jeg i denne forbindelse ikke har til hensikt å behandle det. Det er imidlertid et annet forhold som herr Ole Nilsen trekker fram i sin artikkel som jeg antar fortjener litt oppmerksomhet.

I sin artikkel skriver herr Ole Nilsen at NRK burde fortelle oss hvor mange norske sjømenn som ble drept under flyangrepene på konvoi PQ 17.

Konvoi PQ 17 ble samlet på Island forsommeren 1942 og begynte sin tjeneste i juli 1942. PQ 17 omfattet 37 skip:

Av disse skip var:
Fra USA 20 skip
Fra United Kingdom 12 skip

Fra Sovjetsamveldet 2 skip
Fra Holland 1 skip
Fra Panama 1 skip
Fra Norge/Panama/USA 1 skip

Dersom det i denne konvoi PQ 17 var noe norsk skip så var det skipet Toubadour som var et skip som var registrert i Panama, men som var eiet av norske og amerikanske interesser.

På dette skip Toubadour ble det mytteri mens skipet lå på Island og tillike ble en stor del av mannskapet arrestert i Murmansk da mannskapet ikke kunne la russiske kvinner i fred. (Det er mulig det var i Archangel.)

Av denne PQ 17 konvoi ble 23 skip senket, 9 skip ble forlatt av sine mannskaper og 4 skip kom frem til russisk havn. PQ 17 hadde opprinnelig en militæreskorte på 19 skip, men nord for Bjørnøya fikk krigsskipene ordre om å forlate konvoien og PQ 17 konvoien fikk ordre om etter beste evne egenhendig å komme til russisk havn.

PQ 17 ble i det vesentlige senket av tyske fly som hadde sin stasjon på Bardufoss og på

St. Petersburgturen og Moskvaturen 1999

Også i år blir det gjort et helhjertet forsøk på å samle 25-30 deltagere til en 8 dagers tur i Østerled, med avreise fra Gardermoen i månedsskiftet mai-juni. Turen til St. Petersburg blir på en måte en «blåkopi» av de 4 tidligere opplegg, med 6 sightseeing turer med buss og norsktalende guide, HOTEL MOSKVA, inkl. frokost, lunsj og middag. Vi forandrer litt på det lokale opplegg, slik at våre «veteraner» fra de tidligere 4 turer kan få oppleve noe nytt. Dette kommer vi tilbake til straks vi mottar endelig pristilbud fra *Intourist Norway a/s*.

I år utvider vi imidlertid turopplegget med en tur til Moskva, for de som ønsker å se litt mer av landet - en tilleggstur hvor vi må ha med minst 11 deltagere (av prismessige årsaker). De

Banak flyplass. Banak var noen dager tidligere blitt angrepet av russiske fly, men plassen var brakt i så god stand at angrepsflyene på PQ 17 kunne bruke flyplassen som base for sine angrep.

Uten norske arbeidere ville ingen flyplass i Norge kunne holdes i brukbar stand for tyske fly. Jeg var før krigen ansatt ved NKL som fortoller og hadde mine arbeider på kaien. Jeg hadde i flere år opplevet at kaiarbeidere foraktelig spyttet på kaien og stakk sine hender i bukselommen for å vise forrakt for Hakekorsflagget. Man nektet å losse eller laste skip som hadde dette flagg oppe før etter solnedgang. Da var betalingen også bedre. Den 11. april 1940 var jeg kommet tilbake fra Oltedalen og var da på kaien. Jeg har i de 8-10 år jeg hadde arbeidet på kaien ikke sett en slik iver hos norske kaiarbeidere ved lossing av noe skip som denne dagen. Kaiarbeidern reiste også frivillig til Sola flyplass for lasting av tyske fly som skulle bombe norske soldater utenfor Stavanger.

Den nasjonale holdning hos disse kaiarbeidere, de nevnte 150-200000 norske arbeidere som arbeidet på tyske militær-

som ønsker å tilbringe hele tiden i St. Petersburg tilbringer uken der, mens «moskvafarene» setter seg på toget søndag aften, med siktemål hovedstaden i Russland. Tilbakereisen fra Moskva skjer fredag morgen med fly som mellemlander i St. Petersburg hvor vi ønsker «velkommen ombord» for en samlet hjemreise til Gardermoen.

Foreløpig er forberedelsene på planleggingsstadiet med mange baller i lufta, men som etter hvert vil falle på plass. Russerne tilhører ikke de mennesker som rider den dag de sadler hesten, noe vi kjenner vel til fra fire tidligere turopplegg til St. Petersburg!

Selvsagt skal vi innom *Den Blå Kirken*, hvor MINNESTEINEN ble behørig innviet og avduket den 23. august i fjor. Et førtitalls deltagere tok turen til St. Petersburg for å være med på denne begivenhet.

Reisebyrået har lovet oss priser og forslag til turopplegget i slutten av februar måned. som tidligere tar vi et koordineringsmøte ankomst dagen hvor vi bestemmer rekkefølgen av de ulike turer, slik at alle deltagere kan få være med å bestemme det lokale turopplegget. Vår norsktalende guide vil være til stede, slik at vi unngår pristillegg - (uventende tilleggspriser), overraskelser skal vi ikke ha noe av!

Med vennlig hilsen
Oddvar H.

anlegg kommer alltid til å stå som en skamlett i dette lands historie. Men de vant jo krigen og da spørger man ikke etter kjeltringsstreker begått for å berge levebrødet i en slik tid. Dersom alle frivillige og medvirkende norske arbeidere skulle ha mistet sin stemmerett fordi de hadde virket som de gjorde til fordel for okkupan-ten, ville AP ikke ha fått flertall i 1945.

Harry Lindstrøm

FULL AV HARME

«Og denne mann, som vi godt kan si har levet hele sitt liv i kamp for Norges interesser står idag anklaget som landssvik.

Jeg er harmfull.

Jeg er mer og mer full av harme når jeg tenker på alt hva han har måttet gjennomgå, han som faktisk må regnes som en av landets store menn».

(Statsråd Johan Melbye som vime i saken mot Adolf Hoel, i følge «Nationen» av 16. mai 1949)

Adolf Hoel ...

Forts. fra side 2

Hoel stor symbolbetydning for de to grupper universitetslærere. Hvis Hoel ble dømt, var det en seier for Aksjonsutvalgets linje. Hadde Hoel blitt frifunnet, kunne dette oppfattes som en seier for «dekanlinjen». Av den grunn kom det til mange konfrontasjoner mellom de to grupper under vitneavhøringene i straffesaken mot Hoel, og en professor som stod for «dekanlinjen» - den internasjonalt kjente språk- og runeforsker Carl Marstrander - uttrykte det slik da rettssaken pågikk: «Dom over Hoel blir en dom over flertallet av universitetslærerne».

Uenigheten om kampmidlene preget også motstandskampen på mange andre samfunnsområder, og denne uenigheten gjenspeiler seg også i de forskjellige syn som er kommet til uttrykk blant historikere og andre i debatten om okkupasjonstiden. Jeg har ikke følt meg fristet til å delta i denne debatten, ikke engang om rettsoppgjøret etter krigen, selv om jeg ikke anser det som plettfritt. En av plettene som har plaget meg siden jeg foretok mine undersøkelser om Universitetet under okkupasjonen, og særlig arrestasjonen av studentene i 1943 (Lov og Rett 1943 s. 515-555), er den behandlingen vårt land ga Adolf Hoel, og jeg har følt behov for å bidra til at hans ettermæle får den oppreisning det fortjener.

Det er bevist:

SHETLAND ER NORSK

Suverniteten over Shetland er aldri blitt overdratt fra Norges konge til kongen av Skottland, og dermed heller ikke til den britiske krone.

Det fremgår svart på hvitt av et eldgammelt dokument som i 1968 ble funnet i British Museum. Dokumentet - et pantebrev fra kong Christian den første av Danmark og Norge til kong Jacob den tredje av Skottland - har vært savnet i over 200 år, og den alminnelige mening var at det var gått tapt inntil den kvinnelige historiker Barbara Crawford plutselig kom over det i et av museets gjemmer.

British Museum er et fabelaktig sted for forskere. Intet levende vesen kjenner nøyaktig alt hva museet rommer, og heldige og energiske forskere kan grave frem informasjonen av stor historisk betydning. Museet sitter inne med veldige mengder av materiale som er mangelfullt katalogisert fordi den opprinnelige katalogiseringen ikke er blitt modernisert. Og det var under gjennomstøvingen av slikt materiale at fru Crawford kom over Shetlandsdokumentet.

Dokumentet ble utstedt da kong Christian i 1469 skulle gifte bort sin datter Margrete til kong Jacob av Skottland. Den dansk-norske konge hadde ikke kontanter nok til å betale hele medgiften på 60.000 floriner og pantsatte derfor først Orknøyene og siden Shetland til den skotske konge. Pantebrevet som ble funnet så sent som i 1968 viser at det ikke var suvereniteten over Shetland som ble overdratt, men bare «kongen av Norges» eiendommer på øyene.

Det fremgår også av dokumentet at kongen av Norge når som helst i fremtiden skulle kunne innløse panten mot en betaling av 8000 floriner.

Til gjengjeld for medgiften skulle den skotske kongen gi prinsesse Margrete i gave to slott pluss en pen inntekt. Det fremgår også av kontrakten at Margrete dersom kong Jacob døde før henne og hun ønsket å forlate Skottland, skulle få utbetalt 120 000 floriner. Fra dette beløpet skulle de eventuelt resterende pantebeløp for Orknøyene og Shetland trekkes, og de kongelige eiendommene deretter gå tilbake til kongen av Norges eie.

Den tidligere professor Gordon Donaldson som underviste i historie ved Edinburgh universitet og ble regnet som den fremste ekspert i skotsk historie, opplyste i 1968 at det oppdagede dokumentet beviser at Shetland teknisk sett ikke er og aldri har vært den skotske kronens eiendom. Kong Christian overførte ikke suvereniteten over øyene. Dette er for øvrig noe skottene aldri har bestridt.

De har bare forsøkt å skyve dette ubehagelige faktum i bakgrunnen har professoren fastslått, som også i 1968 pekte på at dokumentet understreker at kongen av Norge når som helst kan innfri pantet.

Om kong Harald gjør det er likevel tvilsomt, da de to slottene han i tilfelle må overta er nedslitte og i en verre forfatning enn det ene han har i Norges hovedstad. Og det ene har trolig gitt ham bekymringer nok. ●

EN SÆROPPGAVE OM SKANCKESAKEN ... og dommen over ham

Etter at *Folk og Land* som-meren 1998 ga sin omfattende skildring av Skancke-saken og dødsdommen over ham, fikk avisen reaksjoner fra mange lesere.

To ungdommer på en skole i Rogaland besluttet å skrive en særoppgave om rettergangen, og denne ble lest opp i klassen.

Etterpå var det, med

utgangspunkt i Skanckesakeren, en debatt om hele «landssvik»-oppgjøret, og her kom spørsmålet frem om ikke en stor del av domsavgjørelsene fra den tid nå burde revurderes. Ungdommene henviser i den forbindelse også til Røde Kors-søstrene og uretten mot dem fra Røde Kors.

Flere lesere har også spurt oss om det ikke kom protester mot dommen over professor Ragnar Skancke. Jo, - noe nedenstående utklipp viser. ●

Foreldres ord om sin falne sønn

Under gjennomgåelse av en del minneord over falne frontkjempere finner vi disse vakre linjer:

«For enestående omhu og kjærlighet vist oss ved brev, blomster og telegrammer etter vår tapre og eiegode sønn Thomas Hersleb Gurholts heimlov ved Rigafrenten 23. september 1944 er vi takksame.

Gud signe ham for hans glade tro.

For kristendom og norskdom kjempet han mot bolsjevismens åk.

For Fører, folk og fedreland gav han sitt liv for at vi hans familie, slekt og venner skal få leve videre i et fritt Norge.

I et Norge hvor orden, rettferd og fred holder til huse. I et Norge for nordmenn i det Europas forente stater, for hvilket nasjonale sosialister i alle europeiske land idag kjemper og frivillig ofrer sine dyrebare liv.

No er han heime hos Gud. Måtte hans liv og virke minne oss om hver dag «å ville det gode».

Tuddal, 27. nov. 1944

Heil og Sæl

Gudrun og Zakeus Gurholt

«En kunne ha forstått en massakre i mai 1945, en gjengjeldelse i uhemmet hat og hevnløst.

I 1947 er eksekusjonene bare bestialske.

Dødsstraff er ingenting annet enn fysisk vold i groveste form. Den er et tilbakefall i mørke, til straffen som rå gjengjeldelse».

(Aksel Sandemose våren 1947)

«Henrettelsen av Ragnar Skancke var den mest omstridte under hele rettsoppgjøret. Så omstridt, over tre år etter krigens slutt, at det var anskelig å få de utkommanderte politifolk til å skyte.

Ragnar Skancke hadde aldri hatt ansvar for mishandling eller dødsdommer. Skancke var opprinnelig professor i elektroteknikk og pioner innen radarforskningen. Han sto ansvarlig for NS' nyordning av kirke, skole og universitet men sto ikke bak, og var ikke enig i, deportasjonen av et stort antall nærere til Finnmark.

Dødsdommen i 1946, stadfestet av Høyesterett i mars 1947, var derfor påfallende hard».

(John Midtbø i «VG» sommeren 1948)

BEGREPS- FORVIRRING

Utenriksminister Trygve øyer, også NS-folk ville Lie var blant talerne i London radio 17. mai 1941. På den tid regnet de aller

Han sa at hvis det var en fleste med tysk seier.

bro mellom Norge og England ville alle nordmenn hele landets befolkning satt som kunne krype og gå i England? ●

søke over til de britiske

Dreyfus

VÅKEN INNRINGER: «I nr. 9/10 leste jeg den interessante artikkel om Dreyfussaken.

Men Frankrike hadde bare en Dreyfussak. Norge hadde flere tusener. ●

JEG VIL GIFTE MEG

Min venn Snorre var under okkupasjonen alltid småsulten og som regel også «sugen» på røyk.

Av prinsipp kjøpte han aldri noe på svartebørsen, og mulighetene for å sikre seg tidens goder var derfor ytterst små.

Men så fikk han verdens beste ide:

- Jeg vil giftes med en som har tobakksbutikk og få være en trofast gemal.

Eller kanskje det svarte seg mer om jeg fikk meg en frue med kolonial.

*Så vidunderlig skjønt vi sku'ha det, min viv.
Jeg sku' dovne meg innerlig lat,
og få tilbringe resten av dette mitt liv
mellom kasser av fyrstelig mat.*

*Vi sku' stenge butikken og bo for oss selv
ut'på lageret bare vi to.*

*Jeg sku' lese de deiligste bøker hver kveld,
før jeg sovnet så velfødd og go'.*

*Eller kanskje så var det vel bedre jeg fikk
et harem dersom lag'ret tok slutt,
og fra baker- og melke- og slakterbutikk
sku' jeg velge meg konene ut.*

*Og begravet i boller og leskelig drikk
med den deiligste fløte om munn'
sku' jeg vandre omkring fra butikk til butikk
til min siste og salige stund.*

BOKTJENESTEN

POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO

..... eks. Inger Cesilie Stridsklev: « M/S Theklas himmelferd »	kr. 218,-
..... eks. Vidkun Quisling: Russland og Vi (Innbundet)	kr. 285,-
..... eks. Vidkun Quisling: Russland og Vi (Heftet)	kr. 150,-
..... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 50,-
..... eks. Knut Steenstrup: Dilemma	kr. 50,-
..... eks. Sundra Sand: Hva er Kristen Samling?	kr. 5,-
..... eks. Sundra Sand: Noen enrindringer fra tiden omkring Vidkun Quislings siste dager	kr. 5,-
..... eks. Roald A. Nielsen: "Solbris Ohoil"	kr. 50,-
..... eks. Anna Kientopf: Det fredsfjendtlige trauma	kr. 50,-
..... eks. Hans Gervik: Refleksjoner etter 50 år	kr. 50,-
..... eks. Ståle Fagerland: Et navn til låns	kr. 220,-
..... eks. Johs Myhren: Skyldig - uskyldig?	kr. 100,-
..... eks. John Sand: Elverumsfullmakten	kr. 100,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til:
Postgiro 0807-5.15.02.89. Bankgiro 6063.05.00926 eller ved
sjekk i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr.som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.:Sted:

VENNEGAVER

TIL «FOLK OG LAND»

Denne gang kvitterer vi for 44 vennegaver som gir
tilsammen kr. 13.060,-.

Bidragene skal som kjent erstatte vanlige annonser som vi
aldri får, og de er derfor et nødvendig tilskudd til driften.

I forbindelse med fornyelsen av abonnementet følger en
innbetalingskupong i dette nummer. På denne er det også
mulig, ved siden av abonnementskostnad, også å innbe-
tale en vennegave. Gjør det.

Lei av pengemas? Akk, det er så nødvendig.

Vår adresse er:

FOLK og LAND, Postboks 3239 Elisenberg
0208 Oslo

Vi takker for følgende vennegaver:

Initialer	Sted	Beløp	Initialer	Sted	Beløp
M.M.	Gol.....	200,-	S.K.	Gran	300,-
P.T.	Oslo	100,-	A.E.	Sarpsborg	90,-
T.H.	Trondheim	300,-	O.S.	Krøderen	240,-
S.Aa.	Vang	500,-	M.S.	Nesoddtangen	100,-
M.A.	Ålesund	200,-	J.B.	Oslo	200,-
B.H.	Gjøvik	250,-	R.S.	Inderøy	200,-
K.J.	Asker	100,-	G.S.	Harstad	140,-
A.H.	Stanghelle	300,-	K.B.	Ingeberg	100,-
H.T.	Oslo	200,-	A.E.	Snarøya	300,-
R.O.	Tolga	200,-	K.Ø.	California	750,-
J.T.	Sverige	60,-	J.T.	Brandbu	300,-
G.K.	Bergen	100,-	A.H.	Lena	100,-
H.S.	Ringelia	1840,-	J.M.	Lillehammer	200,-
J.S.	Steinkjer	100,-	A.N.	Porsgrunn	800,-
E.H.	Oslo	200,-	O.W.	Oslo	100,-
H.C.	Bergen	200,-	P.H.	Gjøvik	200,-
O.Ø.	Oslo	500,-	M.O.N.	Fåvang	300,-
C.D.	Løken	240,-	E.D.	Sortland	140,-
Ø.M.	Oslo	2000,-	A.N.	Lillehammer	100,-
M.E.L.	Sverige	260,-	M.A.	Ålesund	200,-
M.U.	Jessheim	100,-	K.G.	Langøyneset	50,-
T.S.	Nesttun	100,-	G.V.	Oslo	100,-

Etterspurte bøker til salgs:

Arne Bergsvik: « Vi er ikke forbrytere »	kr. 200,-
P. Harsem: « Murene ramler »	kr. 150,-
Astrid Berge: « Mens korset sto skjult »	kr. 150,-
Carl Lie: « Et menneske i Russland »	kr. 175,-
Nils Vikdal: « Det frie ord i en fri presse »	kr. 150,-
Astrid Berge: « Noveller »	kr. 100,-
lb Gerner Ibsen: « Til ettertanke » -	
En dødsdømt forsvar	kr. 200,-
J. R. Mac Carthy: « Den forspildte sejr »	kr. 200,-
H. Franklin Knudsen: « Jag var Quislings	
sekreterare »	kr. 200,-
Hakon Holm: « Ene mod tiden »	kr. 185,-
Sigurd Mytting: « Politisk dømt »	kr. 150,-
Adolf Hoel: « Mitt liv i og for polartraktene »	kr. 150,-
Nina Bjørneboe: « Manden der overlevede sin	
skjæbne »	kr. 300,-
Harald Nielsen: « 1879-1957 »	kr. 300,-

Rekv.fr. «Frihetsfacklan», 47493 Ellös, Sverige
4391290-6

EN MYTE

Den politiske sjefredaktør i den svenske storavis «Dagens Nyheter, Svante Nycander, skrev i sin avis den 13. april 1992, side 2:

- De fleste av oss har ganske enkelt akseptert en alment etablert versjon av hva som skjedde under nazismen. En del slike etablerte sannheter om historiske hendelser har vist seg å være myter. Mennesker med innflytelse, også intellektuelle, har fått mange til å tro på grove historiefalskninger.

Om bare en versjon av den historiske hendelsen er tillatt, har folk ingen gode grunner til å tro på dets sannhetsgehalt. En påstand som behøver beskyttelse av loven kan man mistenke for å være en myte.» ●

ORD AV VIDKUN QUISLING

Så godt som alle industri i Russland (95%) er nasjonalisert (selvfølgelig uten erstatning til eierne, som kan være glad om de er sloppet fra det med livet) - og drives som aksjeselskaper eid av staten og organisert i truste og syndikater under regjeringsdepartementets overledelse.

Den privatkapitalistiske del av industrien omfatter knapt fem prosent av produksjonen, vesentlig småindustri og konsesjoner, men bringes til undergang etterhånden som bolsjevikene mener ikke mer å ha noen nytte av dem, eller ettersom deres kapital oppbrukes.

La oss være glade for at Arbeiderpartiet måtte stanse denne utvikling da «den store bjørn» kollapset.

Eller er den opphoping som nå skjer på få hender like farlig? (Red. anm.) ●

Advokat Johan Hjort ga alle sine krefter til Nasjonal Samling

Brøt med partiet - men ble i 1945 forsvarsadvokat for gamle partifeller

Dette skrev advokaten i utvalg av mennesker som sikrer saken og seiren. 1934:

«Nasjonal Samlings retningslinjer er en fornuftigere og sikrere vei til et lykkelig samfund enn den klassekamp og partisplittelse de andre peker på. Thi hvilken klasse og hvilket parti som enn seirer vil kampen fortsette, og den ved seiren undervungne gruppe vil reise en ny kamp nårsomhelst. Det viser borgerkrigens historie overalt. Et organisert saklig samarbeide derimot som setter hver klasse på sin plass i livet er en varig løsning så lenge folkets og de styrendes åndelige innstilling holdes ren.

Istedetfor klassekamp byr vi altså fred, istedetfor revolusjon byr vi orden, og istedetfor profitjag og proletariats diktatur byr vi rettferd. Den knyttede neve som strekkes mot oss vil alltid bli møtt med en hånd som er åpen for saklig arbeide.

Vi vet at vi under vårt arbeide ikke får nogen lett vei å gå. Vi blir møtt med hån, bakvaskelser og løgn. Våre medlemmer blir gjenstand for forfølgelse av enhver art. Det er på ingen måte avansementmessig sett klokt eller økonomisk sett lønnsomt å slutte seg til vår bevegelse som tilfellet er med de borgerlige og marxistiske partier. Dette er dog bare en fordel for bevegelsen. Det blir nemlig en prøve for de folk som vil slutte seg til den og gir derved et

Historien viser at den slags motstand aldri har kunnet stanse en bevegelse som gir uttrykk for en sannferdig idé og bæres uredde frem av folk som er villig til å våge sin hals for den.

Kristendommen kunne ikke stanses ved at dens forkynnere ble gjort til martyrer, protestantismen ikke av kjetterbålene, arbeiderbevegelsen da den var ny og hederlig, ikke av at dens ledere, f.eks. Markus Thra- ne hos oss, ble kastet i fengsel.

På samme måte kan heller ikke vår bevegelse stanses hvis vi ikke svikter den selv.»

Johan Hjort (1895-1969) var i 30-årene en av landets fremste advokater.

Likevel vil han best huskes som en av stifterne av Nasjonal Samling, - et parti han ga alle sine krefter.

Neppe noen politisk interessert fra den tid vil glemme hans ildfulle appeller på talerstoler rundt om i landet og de hundreder av artikler og flygeblad han skrev som sterkt manet til oppslutning om partiet.

Hans innsats ga resultater og bevegelsen ble sikret en trofast fylking av nasjonalbevisste kvinner og menn som til siste slutt viste sin lojalitet mot Vidkun Quisling og Nasjonal Samling.

Annerledes gikk det på driveren - Johan Hjort.

«Norsk Krigsleksikon 1940-1945 skriver bl.a.:

«Som NS fylkesfører for Akershus og dertil hirdsjef fra 1934 utkrystaliserte den energiske og kompetente Hjort en alternativ partikjerne som fra 1935 stadig oftere kom i konflikt med partiets sentralledelse, Quisling og Fuglesang. Etter valgnerderlaget i 1936 slo denne konflikten ut i en åpen strid om lederskap og innflytelse. Hjort-fløyen ble nedstemt, brøt ut våren 1937 og tok politisk tilhold i kretsen rundt det uavhengige nasjonalsosialistiske tidsskriftet «Ragnarok». Ved Quislings statskupp 9.4. 1940 ble Hjort en av lederne i aksjonen for å få ham avsatt, og lyktes i sitt samspill med Den tyske legasjon og Wehrmachtledelsen. Hos tyskerne hadde han den fordel at hans mor var av kjent tysk offiseresslekt og at to av hans søstre var gift med fremstående tyske nasjonalsosialister. (sitat slutt)

Storparten av Johan Hjorts støttespillere vendte under okkupasjonen tilbake til Nasjonal Samling hvor de gjorde en god innsats. Flere fikk tillitsverv og det bør vel nevnes at Hans S. Jacobsen ble utnevnt til fylkesmann i Vestfold. Et verv han hadde fra 1941 til 8. mai 1945.

Johan Hjort, hans hustru og seks barn ble av tyskerne sendt til Tyskland i oktober 1942 hvor de ble anbragt på det praktfulle slottet Gross Kreutz i Preussen.

JØDENES HEVN

Redaksjonen får ofte tilsendt utklipp fra mellomkrigstidens presse. Artikler som oser av jødehat g rasisme, signert gamle gode navn vi alle kjenner som datidens topper innen litteratur, kunst og samfunnsspørsmål.

Det er kanskje rimelig at vi får spørsmål om hvorfor vi ikke gjengir disse artiklene, - og da i sammenligning med de fåtallige og langt «mildere» jødeinnlegg norske redaktører tok inn i avisene under okkupasjonen.

Svaret er at våre lovmakere forlenget har gitt forbud mot slik gjengivelse. Det ville ha vært en forbrytelse, og i følge en oppkonstruert jøde- og rasismeparagraf kunne bladet vårt risikert sviende bøter og kanskje også måneders «hvile» for redaktøren i et nærliggende fengsel.

Slik skjermes mange av våre «gamle mestere», mens ungdommen fortsatt belæres at jødehat og rasisme er nazistenes skaperverk.

For noen dager siden lå et eksemplar av det høyest seriøse «SAMTIDEN» i postboksen. Bladet var fra 1919, - nr. 5 - 29 årgang, og den gang, som senere utgitt av ærverdige Aschehoug & Co.

Her finner vi tidenes verst tenkelige jødehets i en artikkel kalt «Jødernes Hevn». La det straks være nevnt: Julius Streicher, tidenes verste jødehater, ville ikke hatt fantasi nok til å levere et slikt slibrig produkt.

Vi har artikkelen liggende foran oss, - og vi grøsser.

Forfatter? Jo, da: En av landets mest kjente skribenter og kunstmalere, behørig representert i Nasjonalgalleriet, - Anders Castus Svarstad. Til alt overmål: gift med forfatterinnen Sigrid Undset på den tid artikkelen ble skrevet.

Grøsse g jorde også en av våre mest kjente forsvarsadvokater da han leste Anders Svarstads utgivelser, og som vår juridiske rådgiver advarte han oss mot gjengivelse, nettopp ut fra faren for straffeforfølgelse.

- Men, som han sa, - ingen kan nekte interesserte i å låne bladet på Nasjonalbiblioteket.

Herfra drev Hjort og familien et verdifullt arbeide for nordmenn i tyske fengsler.

Etter kapitulasjonen og under hevnerens oppgjør med Vidkun Quislings tilhengere viste det seg at Johan Hjort trådte frem som en handlingens mann også for sine gamle kampfeller.

Som advokat førte han forsvaret i flere «landssvik»-saker, og med sin store viten om partiets og partimedlemmenes redelige kamp for fedrelandet virket det som om han i rettsalen fikk tilbake sin glød fra den gang han

talte til menneskemassene.

Også nå ble det lyttet til hans ord og i motsetning til de fleste andre forsvarsadvokater ble resultatet ofte frifinnende dommer som i en korrump tid vakte stor oppmerksomhet.

- Uansett var det med en unnerlig følelse de tiltalte betraktet mannen i den svar- te kappe, han som kanskje var beveggrunnen til steget inn i Nasjonal Samling, han som selv hadde sagt ordene: «Heller ikke vår bevegelse kan stanses hvis vi ikke svikter den selv».

- Husk bladpengene!

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO